

Målnummer: Ö1494-01 **Avdelning:** 3

Avgörandedatum: 2001-01-22

Rubrik: Försättande i konkurs. Obestånd? Dessutom fråga om 1) tillåtligheten av att i en ansökan om konkurs åberopa samma fordran som prövats i en tidigare och då ogillad ansökan om konkurs, 2) tillåtligheten av att i hovrätt åberopa ny omständighet till stöd för ansökningen samt 3) nödvändigheten av att hålla muntligt förhör i hovrätten.

Lagrum:

Rättsfall: RH 2000:70

REFERAT

Kronofogdemyndigheten i Göteborg yrkade att Ö.C. skulle försättas i konkurs. Till grund för ansökningen låg skattefordringar om drygt 2 milj. kr. Enligt kronofogdemyndigheten hade Ö.C. vid utmätning visats sakna utmättningsbara tillgångar.

Ö.C. yrkade att konkursansökan skulle avvisas eftersom talan avsåg samma sak som i ett tidigare prövat ärende där både tingsrätten och hovrätten ogillat konkursansökan. I andra hand yrkade han att ansökan skulle ogillas dels på grund av att han inte är på obestånd, dels på grund av att skulden grundar sig på skönstaxering och inte har fastställts vid en rättslig prövning i domstol. Han vitsordade emellertid skattefordringen till ett belopp om 200 000 kr.

Göteborgs tingsrätt (2000-12-12, tingsnotarien Maria Thorell) lämnade avvísingsyrkandet utan bifall. Beslutet fick endast överklagas i samband med överklagande av slutligt beslut.

Som grund för sitt bestridande av konkursansökan åberopade Ö.C. följande. Han är inte på obestånd då de skattefordringar staten grundar sin ansökan på ej är slutligt fastställda av domstol dit de är överklagade. Han har vidare förvärvsförmåga för det fall han ej försätts i konkurs och kan låna pengar till det belopp som slutligen kan komma att påföras honom. Skuldpost nr 7 vitsordas och vad gäller skuldpost nr 6 vitsordas ett belopp om cirka 200 000 kr avseende bilförmån.

Ö.C. uppgav vidare följande. Skattemyndigheten har den 21 december 2000 fattat ett s.k. obligatoriskt överprövningsbeslut och överlämnat handlingarna till länsrätten men han har ännu inte beretts tillfälle att yttra sig till länsrätten. Anledningen till att han inte betalat det medgivna beloppet om 200 000 kr är att betalningen inte kan destineras till den del av skulden som medgetts. En sådan undanröjer därför inte konkurshotet.

Parterna åberopade viss skriftlig bevisning. På begäran av kronofogdemyndigheten hölls vittnesförhör med M.B., skatterevisor vid Riksskatteverket.

Göteborgs tingsrätt (2001-01-22, rådmannen Kjell Nilsson) ogillade konkursansökan på följande skäl.

Ö.C. har bestritt konkursansökan på den grunden att han ej är på obestånd, i första hand eftersom de skattefordringar staten grundar sin ansökan på ej är

slutligt fastställda vid domstol dit de är överklagade och i andra hand eftersom han, för det fall han ej försätts i konkurs, har förvärvsförmåga och kan låna pengar till det belopp som slutligen kan komma att påföras honom.

En begäran om omprövning eller ett överklagande av ett skattebeslut inverkar inte på skyldigheten att betala den skatt som överprövningen eller överklagandet rör. Detta innebär att en gäldenär som enligt ett icke lagakraftvunnet beslut häftar i skuld för skatter kan försättas i konkurs efter ett resultatlöst utmättningsförsök. Under sådana omständigheter kan emellertid inte utmättningsfordringen anses styrkt i konkurslagens mening, varför det ankommer på konkursdomstolen att vid prövningen av konkursansökan även självständigt pröva frågan om utmättningsfordrans existens på grundval av det i målet åberopade materialet. (NJA 1989 s. 378.)

Staten är således behörig att ansöka om att Ö.C. skall försättas i konkurs. Frågan om Ö.C. är på obestånd får prövas utifrån den utredning som parterna åberopat. Avgörande är därvid om staten har den fordran som påstås.

Det kan inledningsvis konstateras att den verksamhet som Ö.C. driver är av mycket speciell karaktär och det saknas tillförlitlig redovisning för de nu ifrågavarande transaktionerna. Detta medför särskilda svårigheter när det gäller att fastställa Ö.C:s inkomster under den aktuella tidsperioden.

Den av staten företagna skatterevisjonen bygger till stora delar på osäkra fakta, antaganden och uppskattningar. Ö.C:s invändningar mot skattemyndighetens utredning saknar inte substans och kan inte lämnas utan avseende. Hovrätten för Västra Sverige har vid prövning av samma frågor i februari 2000 konstaterat att de åberopade skattefordringarna inte kunde beaktas vid insolvensprövningen. Den ytterligare utredning som nu föreligger är vittnesmålet av M.B. Det förhöret har dock inte inneburit att något i sak tillförts ärendet. Hon har endast ytterligare förklarat vilka förhållanden som skattemyndigheten lagt till grund för taxeringarna.

Det anförda leder till den bedömningen att den föreliggande utredningen inte tillåter något välgrundat antagande om skattemålets slutliga utgång och det är inte osannolikt att Ö.C. kan vinna framgång med sitt överklagande.

Ö.C. har emellertid medgett att han har skatteskulder om cirka 200 000 kr till staten. Den åberopade tillgångsundersökningen vid vilken Ö.C. befanns sakna utmättningsbara tillgångar gjordes med utgångspunkten att Ö.C. hade en skuld om drygt 2 000 000 kr. Förhållandet att det fordringsbelopp som skall läggas till grund för insolvensprövningen är väsentligt lägre än det som legat till grund för utmättningsförsöket kan i vissa fall leda till att utmättningsförsöket inte kan läggas till grund för tillämpning av insolvenspresumtionen i 2 kap. 8 § konkurslagen (se NJA 1996 not. C 79). Även denna fråga prövades av hovrätten i det ovan nämnda målet. Hovrätten fann därvid att det kvarstående beloppet var så stort att utmättningsförsöket borde godtas. Således föreligger förutsättningar för att Ö.C. skall anses vara insolvent enligt angivet lagrum.

Det ankommer då på Ö.C. att visa att han likväl inte är på obestånd.

Ö.C. har gjort gällande att han har förvärvsförmåga och har möjlighet att av sin bror låna det belopp, ca 200 000 kr, som den medgivna konkursfordringen uppgår till. Staten har inte ifrågasatt detta påstående.

Ö.C:s påstående att han i sin verksamhet rör sig med stora summor lånade pengar som omsätts mycket snabbt får godtas. Likaså får han anses ha visst fog för den förklaring han lämnat varför han inte redan erlagt den ostridiga delen av påfordrad skatt. Mot bakgrund härav gör tingsrätten den bedömningen att Ö.C. sannolikt har möjlighet att låna ett belopp motsvarande den otvistiga skatteskulden. Ö.C:s genom utmättningsförsök konstaterade betalningsoförmåga får därför anses vara endast tillfällig och han har härigenom visat att han inte är insolvent.

Sedan Riksskatteverket överklagat beslutet begärde Ö.C. att hovrätten även skulle pröva tingsrättens beslut den 12 december 2000.

Ö.C. yrkade bifall till sitt vid tingsrätten framställda yrkande om avvisning av konkursansökan på grund av att statens talan avsåg samma sak som tidigare prövats. I andra hand yrkade han återförvisning av målet till tingsrätten för förnyad prövning av avvisningsyrkandet.

Riksskatteverket bestred ändring.

I sitt överklagande av tingsrättens beslut den 22 januari 2001 yrkade Riksskatteverket att hovrätten skulle försätta Ö.C. i konkurs.

Ö.C. bestred ändring.

Riksskatteverket åberopade i hovrätten, i förhållande till de vid tingsrätten åberopade fordringarna, endast de vid tingsrätten medgivna fordringarna om totalt 203 650 kr (skuldpost 7 och del av skuldpost 6) och anförde i överklagandet följande. Trots att de medgivna skulderna restfördes i maj och i juni 1999 och trots att Ö.C. redan för över ett år sedan påstod att han hade möjlighet att låna beloppet av sin bror har han fortfarande inte betalat, varför riktigheten av detta påstående kan ifrågasättas. Även om hovrätten skulle finna att Ö.C. har möjligheter att låna i enlighet med sitt påstående kan han inte anses ha visat att han är solvent. Med hänsyn till att han har haft åtminstone ett och ett halvt år på sig att betala de medgivna beloppen bör - vid prövningen av obeståndsfrågan - hänsyn inte tagas till de påstådda lånemöjligheterna.

Ö.C. invände att staten inte skulle tillåtas att sätta i fråga hans lånemöjligheter, eftersom detta var en omständighet som åberopats först i hovrätten och som därför, enligt grunderna för 13 kap. 3 § eller 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken, skulle avvisas.

I obeståndsfrågan anförde Ö.C. följande. Han har förvärvsförmåga och har möjlighet att av sin bror låna ett belopp motsvarande konkursfordringen. Han har inte erlagt någon betalning eftersom det inte är möjligt att "öronmärka" en betalning till att avse de av honom medgivna fordringarna om fordringen endast utgör del av en skuldpost, såsom är fallet beträffande post nr 6. I avsaknad av sådan möjlighet riskerar han att staten kommer att räkna av en av honom gjord betalning på andra skulder än de av honom medgivna. Vid sådant förhållande riskerar han också att staten återkommer med en ny konkursansökan och därvid hävdar att han inte ens har erlagt betalning för de fordringar som han har medgett. Beträffande skuldposten nr 7, avseende drygt 3 000 kr, kommer han att ta kontakt med kronofogdemyndigheten för att beträffande den få göra en s.k. riktad betalning.

Riksskatteverket genmälde att kronofogdemyndigheten om Ö.C. hade gjort en s.k. riktad betalning med angivande av de skuldposter som betalningen avsåg hade varit skyldig att följa anvisningarna för krediteringen.

Ö.C. åberopade samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten och muntlig bevisning i form av partsförhör med sig själv till styrkande av de bakomliggande förhållandena till den skatt han har påförts och hans förmåga att erlagga den skatt som kan komma att fastställas av skattedomstol samt vittnesförhör med sin broder B.C. till styrkande av dennes vilja och förmåga att försträcka honom vad som erfordras för att betala den skuld som kan bli fastställd.

Hovrätten för Västra Sverige (2001-04-10, hovrättsråden Ann-Christine Persson och Bengt von Reis) lämnade Ö.C:s yrkanden avseende tingsrättens beslut av den 12 december 2000 och om avvisning av först i hovrätten åberopad omständighet utan bifall, avvisade de åberopade muntliga förhören med Ö.C. och B.C. och försatte Ö.C. i konkurs.

Hovrätten anförde följande skäl.

Tingsrättens beslut den 12 december 2000

Att en fordran åberopats i en tidigare prövad konkursansökan utgör inte hinder att i en senare gjord ansökan åberopa samma fordran mot gäldenären. Tingsrättens beslut att lämna Ö.C:s avvisningsyrkande utan bifall var således riktigt. Skäl saknas att återförvisa målet för att ge tingsrätten tillfälle att ånyo pröva denna fråga. Yrkandet därom skall därför lämnas utan bifall.

Tingsrättens beslut den 22 januari 2001

Fråga om avvisning av ny omständighet

Att staten först i hovrätten satt i fråga Ö.C:s lånemöjlighet innebär endast att staten har åberopat en ny omständighet till stöd för ansökningen. Hinder möter inte mot att i mål av förevarande slag åberopa en sådan omständighet. Ö.C:s yrkande om avvisning av den först i hovrätten anförda omständigheten skall därför lämnas utan bifall.

Den begärda muntliga bevisningen

Den fordran som staten i hovrätten åberopar till stöd för konkursansökningen är medgiven av Ö.C. Den är trots detta inte betald ens till någon del. På grund härav och då Ö.C. inte avser att utnyttja möjligheten att låna av sin broder förrän skatten blivit fastställd genom skattedomstols prövning saknas det anledning att utreda dennes vilja och förmåga att låna ut erforderlig summa. Eftersom endast de av Ö.C. medgivna beloppen numera åberopas till stöd för ansökningen saknas det vidare anledning att klarlägga omständigheterna beträffande övriga skattefordringar. Vad gäller Ö.C:s förmåga att reglera sina skulder på annat sätt än genom lån från brodern har inte anförts några omständigheter som det finns anledning att föra bevisning om. Det är på grund av det nu anförda inte nödvändigt för utredningen i målet att hålla muntligt förhör. Förhören med Ö.C. och B.C. bör därför avvisas.

Obeståndsfrågan

Ö.C. har medgivit den konkursfordran som numera åberopas. Den omständigheten att han trots detta inte betalat fordran, ens till någon del, kan med hänsyn till omständigheterna tas till intäkt för att han saknar förmåga att betala den. Härtill kommer att, som tingsrätten uttalat, den av staten åberopade tillgångsundersökningen medför att Ö.C. skall presumeras vara insolvent, varför det ankommer på honom att visa att han likväl inte är på obestånd.

För att motbevisa ifrågavarande obeståndspresumtion torde en gäldenär som regel få presentera utredning angående sina ekonomiska förhållanden och därvid klarlägga att den genom utmättningsförsöket konstaterade betalningsoförmågan endast var tillfällig. I det avseendet har Ö.C. hänvisat till möjligheten att av sin broder låna det aktuella beloppet. Han har dessutom angett att han har "förvärvsförmåga". Lånemöjligheten har Riksskatteverket numera satt i fråga. Verket har vidare gjort gällande att Ö.C., även om de påstådda lånemöjligheterna skulle föreligga, inte visat att han är solvent. Enligt vad Ö.C. själv uppgett kommer han - på grund av det av honom uppgivna skälet - inte att utnyttja denna möjlighet att erhålla likvida medel förrän skatten blivit fastställd genom skattedomstols prövning. Eftersom Ö.C. således inte avser att för närvarande utnyttja lånemöjligheten har den inte heller någon betydelse för hans betalningsförmåga. På grund därav och då Ö.C. inte har åberopat något annat förhållande som är ägnat att motbevisa obeståndspresumtionen skall han anses vara på obestånd. Vid detta förhållande skall statens konkursansökan bifallas.

Tf. hovrättsassessorn Göran Nilsson var skiljaktig i frågan om hovrätten skulle tillåta den muntliga bevisningen och anförde följande. Ö.C:s inställning måste uppfattas så att han har möjlighet att uppta lån från sin broder till betalning av skatteskulden när denna slutligt fastställts eller, såvitt avser den medgivna delen, när betalning av denna med befriande verkan kan ske.

Som tingsrätten funnit skall Ö.C. anses vara på obestånd, om inte annat visas.

Ö.C. har inte betalat den del av skatteskulden som sedan mer än ett år är medgiven och förfallen till betalning. Skälen härför framstår som märkliga om än inte sådana att det går att bortse från dem. Frågan i målet är emellertid om Ö.C. har tillgång till medel för täckande av skulden, och detta oaktat han ännu inte manifesterat varken någon förmåga eller vilja att få fram sådana medel.

Om en obeståndspresumtion föreligger torde gäldenären endast undantagsvis med framgång kunna åberopa möjligheter att genom upplåning täcka konkursfordran och därigenom bryta obeståndspresumtionen. Staten har först i hovrätten ifrågasatt Ö.C:s påstående om hans möjligheter att låna det belopp som den medgivna delen av skulden uppgår till. Ö.C. har således inte haft anledning att i tingsrätten åberopa någon särskild bevisning i denna fråga, som för övrigt synes ha varit av avgörande betydelse vid tingsrättens prövning.

Ö.C:s obestyrkta påståenden om lånemöjligheter och vad som i övrigt förekommit i ärendet är enligt min mening inte tillräckliga för att bryta obeståndspresumtionen. Saken kan dock komma i ett annat läge om Ö.C. förmår styrka en sådan lånemöjlighet.

Mot bakgrund härav anser jag inte att den muntliga bevisning i form av vittnesförhör med brodern B.C. som Ö.C. åberopat i hovrätten kan antas vara uppenbart utan betydelse för utgången i målet. Med hänsyn till att Ö.C. varken åberopat eller haft anledning att åberopa denna bevisning i tingsrätten anser jag att denna bör tas upp i hovrätten, till följd varav hovrätten bör hålla muntlig förhandling i målet.

Överröstad i denna fråga delar jag, med hänsyn till att jag inte anser att Ö.C. på föreliggande utredning förmått bryta obeståndspresumtionen, de slutsatser majoriteten kommit till i fråga om Ö.C. är insolvent, och är ense med majoriteten i övriga frågor.

Målnummer Ö 1494-01

Sökord: Konkurs

Litteratur:
